

ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์
ศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๘/๒๕๖๓

เรื่องพิจารณาที่ ๓๓/๒๕๖๒

วันที่ ๑๐ เดือน มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๖๓

ระหว่าง { คณะกรรมการการเลือกตั้ง ผู้ร้อง
นายระวี รุ่งเรือง สมาชิกวุฒิสภา ผู้ถูกร้อง

เรื่อง คณะกรรมการการเลือกตั้งขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ ว่า สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาของ นายระวี รุ่งเรือง สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๑๑ (๔) ประกอบมาตรา ๑๐๘ ข. ลักษณะต้องห้าม (๑) และมาตรา ๙๘ (๘) หรือไม่

คณะกรรมการการเลือกตั้ง ผู้ร้อง ส่งคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ วรรคสี่ ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบคำร้อง สรุปได้ดังนี้

นายศรีสุวรรณ จรรยา ยื่นเรื่องขอให้ผู้ร้องตรวจสอบสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาของ นายระวี รุ่งเรือง ผู้ถูกร้อง ว่าอาจขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๘ ข. ลักษณะต้องห้าม (๑) ประกอบมาตรา ๙๘ (๘) เป็นเหตุให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๑๑ (๔) เนื่องจากในขณะที่ยู่ดำรงตำแหน่งเจ้าหน้าที่ปกครอง ระดับ ๔ อำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี เคยถูกสั่งให้พ้นจากราชการ เพราะทุจริตต่อหน้าที่ หรือถือว่าการทุจริตหรือประพฤตินิชอบในวงราชการ ผู้ร้องแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริงเรื่องดังกล่าว

คณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริงรายงานผลการตรวจสอบข้อเท็จจริงต่อผู้ร้องว่า ผู้ถูกร้องได้รับการสรรหาจากคณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภาและได้รับคัดเลือกจากคณะรักษาความสงบแห่งชาติเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๙ ต่อมาเมื่อมีพระบรมราชโองการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาตามประกาศแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภา ณ วันที่ ๑๑ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๖๒ ก่อนที่ดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา ผู้ถูกร้องเคยรับราชการสังกัดกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ระหว่างที่ดำรงตำแหน่งเจ้าหน้าที่ปกครอง ระดับ ๓ อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี ประมาณเดือนธันวาคม ๒๕๓๕ ถึงเดือนมกราคม ๒๕๓๖ ผู้ถูกร้องกระทำการเรียกรับเงินจากผู้สมัครสอบคัดเลือกเป็นสมาชิกองคมนตรีรักษาที่ดินแดน ซึ่งเป็นพฤติกรรมในทางทุจริตตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๙๘ วรรคหนึ่ง ถูกลงโทษทางวินัยลดขั้นเงินเดือน ๑ ขั้น ตามคำสั่งจังหวัดเพชรบุรีที่ ๑๓๖๗/๒๕๓๖ เรื่อง ลงโทษลดขั้นเงินเดือนข้าราชการ ลงวันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๓๖ ต่อมาคณะอนุกรรมการข้าราชการพลเรือนกระทรวงมหาดไทย เห็นว่าพฤติการณ์ของผู้ถูกร้องเป็นการกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง ฐานประพฤติชั่วอย่างร้ายแรงตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๙๘ วรรคสอง มีมติเพิ่มโทษเป็นไล่ออกจากราชการ กรมการปกครองมีคำสั่งที่ ๖๘๙/๒๕๓๙ เรื่อง เพิ่มโทษข้าราชการ ลงวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๓๙ ให้เพิ่มโทษผู้ถูกร้องเป็นไล่ออกจากราชการ และไม่ปรากฏว่าผู้ถูกร้องอุทธรณ์หรือฟ้องคดีต่อศาลที่เกี่ยวข้องกรณีที่ถูกลงโทษทางวินัยดังกล่าว คำสั่งถึงที่สุด ต่อมาปี ๒๕๔๗ ผู้ถูกร้องได้รับเลือกตั้งเป็นนายกองค์การบริหารส่วนตำบลหนองขนาน อำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี ดำรงตำแหน่งจนครบวาระ และในปี ๒๕๕๑ ผู้ถูกร้องได้รับเลือกตั้งเป็นนายกองค์การบริหารส่วนตำบลหนองขนานอีกวาระหนึ่ง คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดเพชรบุรีได้รับเรื่องร้องเรียนว่าผู้ถูกร้องเป็นบุคคลที่มีลักษณะต้องห้ามสมัครรับเลือกตั้งเป็นนายกองค์การบริหารส่วนตำบลตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๔๕ (๑๗) และพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ มาตรา ๕๘/๑ เนื่องจากผู้ถูกร้องระบุข้อความในใบสมัครรับเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลหนองขนาน และให้ถ้อยคำต่อผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์การบริหารส่วนตำบลหนองขนานว่ามีคุณสมบัติเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นนายกองค์การบริหารส่วนตำบลหนองขนานและไม่มีลักษณะต้องห้าม ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดเพชรบุรีดำเนินคดีผู้ถูกร้องในข้อหาแจ้งเจ้าพนักงานผู้ดำเนินการตามหน้าที่ให้จดข้อความอันเป็นเท็จในเอกสารมหาชนหรือเอกสารราชการซึ่งมีวัตถุประสงค์สำหรับใช้เป็นพยานหลักฐาน

อันอาจทำให้ผู้อื่นหรือประชาชนได้รับความเสียหาย พนักงานอัยการจังหวัดเพชรบุรีเป็นโจทก์ยื่นฟ้อง ผู้ถูกร้องเป็นจำเลยในคดีอาญาต่อศาลจังหวัดเพชรบุรี ศาลจังหวัดเพชรบุรีพิพากษาว่าผู้ถูกร้องมีความผิด ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๖๗ จำคุก ๖ เดือน และปรับ ๖,๐๐๐ บาท โทษจำคุก ให้รอการลงโทษไว้มีกำหนด ๒ ปี ผู้ถูกร้องอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์ภาค ๗ พิพากษายืน

ผู้ร้องพิจารณารายงานการตรวจสอบข้อเท็จจริงดังกล่าวตลอดจนพยานหลักฐานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องแล้วเห็นว่า ก่อนที่ผู้ถูกร้องดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา ผู้ถูกร้องเคยถูกลงโทษทางวินัย ไล่ออกจากราชการฐานประพฤติชั่วอย่างร้ายแรงตามคำสั่งกรมการปกครองที่ ๖๘๙/๒๕๓๙ ลงวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๓๙ กรณีเรียกรับเงินจากผู้สมัครสอบคัดเลือกเป็นสมาชิกกองอาสารักษาดินแดน อันเป็นพฤติกรรมในทางทุจริต แม้ในเวลาต่อมาผู้ถูกร้องจะได้รับการล้างมลทินจากพระราชบัญญัติ ล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงครองสิริราชสมบัติ ครบ ๕๐ ปี พ.ศ. ๒๕๓๙ และพระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมีพระชนมพรรษา ๘๐ พรรษา พ.ศ. ๒๕๕๐ ก็มีความหมายเพียงว่าผู้ถูกร้อง ไม่เคยถูกลงโทษทางวินัยไล่ออกจากราชการเท่านั้น ไม่ได้หมายความว่าความประพฤติหรือการกระทำ ของผู้ถูกร้องที่เป็นเหตุให้ถูกลงโทษทางวินัยถูกลบล้างไปด้วย ตามนัยคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๖๙๔/๒๕๓๙ ผู้ร้องมีมติและมีคำวินิจฉัยคณะกรรมการการเลือกตั้งที่ ๑๕๐/๒๕๖๒ วันที่ ๙ กันยายน ๒๕๖๒ ให้ส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ ว่าสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภา ของผู้ถูกร้อง สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๑๑ (๔) ประกอบมาตรา ๑๐๘ ข. ลักษณะต้องห้าม (๑) และมาตรา ๙๘ (๘) หรือไม่

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาเบื้องต้นมีว่า ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจรับคำร้องไว้ วินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ หรือไม่ เห็นว่า ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบคำร้อง เป็นกรณีที่ผู้ร้องมีมติว่าสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๑๑ (๔) ประกอบมาตรา ๑๐๘ ข. ลักษณะต้องห้าม (๑) และมาตรา ๙๘ (๘) เนื่องจากก่อนที่ผู้ถูกร้องได้รับการสรรหาและคัดเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภามาตรฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๙ และมีพระบรมราชโองการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาตามประกาศแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภา ณ วันที่ ๑๑ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๖๒ ผู้ถูกร้องเคยถูกลงโทษทางวินัยไล่ออกจากราชการ

ฐานประพฤติชั่วอย่างร้ายแรงตามคำสั่งกรมการปกครองที่ ๖๘๙/๒๕๓๙ ลงวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๓๙ กรณีเรียกรับเงินจากผู้สมัครสอบคัดเลือกเป็นสมาชิกกองอาสารักษาดินแดน อันเป็นพฤติกรรมในทางทุจริต ผู้ถูกร้องจึงมีลักษณะต้องห้ามเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๘ ข. ลักษณะต้องห้าม (๑) และมาตรา ๙๘ (๘) แม้ต่อมาผู้ถูกร้องจะเป็นผู้ได้รับการล้างมลทินตามพระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงครองสิริราชสมบัติ ครบ ๕๐ ปี พ.ศ. ๒๕๓๙ และพระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระชนมพรรษา ๘๐ พรรษา พ.ศ. ๒๕๕๐ ก็มีความหมายเพียงว่าผู้ถูกร้องไม่เคยถูกลงโทษทางวินัย ไล่ออกจากราชการเท่านั้น ไม่ได้หมายความว่าความประพฤติหรือการกระทำของผู้ถูกร้องที่เป็นเหตุให้ถูกลงโทษทางวินัยถูกลบล้างไปด้วย มีเหตุให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๑๑ (๔) ประกอบมาตรา ๑๐๘ ข. ลักษณะต้องห้าม (๑) และมาตรา ๙๘ (๘) ผู้ร้องมีมติให้ส่งเรื่องมายังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย และผู้ร้องได้ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญแล้ว กรณีต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ วรรคหนึ่ง และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๗ (๕) ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งรับคำร้องไว้วินิจฉัย และให้ผู้ถูกร้องยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา

ผู้ถูกร้องยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาและเอกสารประกอบสรุปได้ว่า ผู้ถูกร้องไม่เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๘ (๘) ไม่มีลักษณะต้องห้ามเข้ารับการศึกษา และคัดเลือกบุคคลเข้าสู่ตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๘ ข. ลักษณะต้องห้าม (๑) เนื่องจากผู้ถูกร้องได้รับการล้างมลทินตามพระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงครองสิริราชสมบัติ ครบ ๕๐ ปี พ.ศ. ๒๕๓๙ มาตรา ๕ นอกจากนี้ ผู้ถูกร้องได้รับโทษทางวินัยโดยลดขั้นเงินเดือน ๑ ขั้น ตามคำสั่งจังหวัดเพชรบุรีที่ ๑๓๖๗/๒๕๓๖ เรื่อง ลงโทษลดขั้นเงินเดือนข้าราชการ ลงวันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๓๖ ไปแล้ว การที่กรมการปกครอง นำเรื่องการดำเนินการทางวินัยเสนอต่อคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนกระทรวงมหาดไทย เพื่อพิจารณา และคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนกระทรวงมหาดไทยมีมติให้เพิ่มโทษผู้ถูกร้อง เป็นไล่ออกจากราชการ เป็นการเพิ่มโทษที่ผู้ถูกร้องได้รับโทษและได้รับการล้างมลทินไปแล้วก่อนวันที่ ๙ มิถุนายน ๒๕๓๙ การเพิ่มโทษดังกล่าวไม่มีผลบังคับแก่ผู้ถูกร้อง ส่วนการที่ผู้ถูกร้องไม่ได้โต้แย้ง

กรณีที่มีการเพิ่มโทษ เนื่องจากผู้ถูกร้องเชื่อโดยความบริสุทธิ์ใจว่าการล้างมลทินตามพระราชบัญญัติดังกล่าว ไม่ว่าจะโทษหนักหรือโทษเบาจะได้รับการล้างมลทิน หมายถึง ไร้มลทินไม่มีความต่างพร้อยอีกและสามารถกลับเข้ารับราชการได้ จึงไม่ได้ศึกษารายละเอียดและทำความเข้าใจข้อความในพระราชบัญญัติดังกล่าวให้ถ่องแท้ และในขณะนั้น ผู้ถูกร้องเป็นข้าราชการชั้นผู้น้อยเมื่อเกิดปัญหาขึ้นจึงไม่คิดกลับเข้ารับราชการ และหันไปทำธุรกิจส่วนตัว

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาคำร้อง คำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา และเอกสารประกอบแล้วเห็นว่า ประเด็นแห่งคดีตามคำร้องเป็นปัญหาข้อกฎหมายและมีพยานหลักฐานเพียงพอที่จะพิจารณาวินิจฉัยได้ จึงไม่ทำการไต่สวนตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๕๘ วรรคหนึ่ง และกำหนดประเด็นที่ต้องพิจารณาวินิจฉัยว่า ผู้ถูกร้องเป็นบุคคลผู้มีลักษณะต้องห้ามเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๘ ข. ลักษณะต้องห้าม (๑) ประกอบมาตรา ๙๘ (๘) เป็นเหตุให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๑๑ (๔) หรือไม่ นับแต่เมื่อใด

ข้อเท็จจริงตามคำร้อง คำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา และเอกสารประกอบ ปรากฏว่า ผู้ถูกร้องได้รับพระบรมราชโองการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภามาประกาศแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภา ณ วันที่ ๑๑ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๖๒ ก่อนที่ผู้ถูกร้องได้รับการสรรหาและคัดเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภามาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๙ ผู้ถูกร้องเคยถูกลงโทษทางวินัยไล่ออกจากราชการฐานประพฤติชั่วอย่างร้ายแรงตามคำสั่งกรมการปกครองที่ ๖๘๙/๒๕๓๙ ลงวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๓๙ กรณีกระทำการเรียกรับเงินจากผู้สมัครสอบคัดเลือกเป็นสมาชิกกองอาสารักษาดินแดน อันเป็นพฤติกรรมในทางทุจริต ผู้ถูกร้องไม่ได้ชี้แจงโต้แย้งในข้อเท็จจริงดังกล่าว แต่โต้แย้งว่าตนไม่เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญ เนื่องจากผู้ถูกร้องได้รับการล้างมลทินตามพระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงครองสิริราชสมบัติ ครบ ๕๐ ปี พ.ศ. ๒๕๓๙ และพระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระชนมพรรษา ๘๐ พรรษา พ.ศ. ๒๕๕๐ แล้ว

พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๙ บัญญัติให้ในวาระเริ่มแรก วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกจำนวนสองร้อยห้าสิบคน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามที่คณะรักษาความสงบแห่งชาติถวายคำแนะนำ โดยในการสรรหาและแต่งตั้งให้ดำเนินการตามหลักเกณฑ์และวิธีการตามบทบัญญัติดังกล่าว ซึ่งรัฐธรรมนูญบัญญัติคุณสมบัติหรือลักษณะต้องห้ามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา

และคณะรัฐมนตรีมาใช้ร่วมกัน กรณีตามมาตรา ๑๐๘ ข. ลักษณะต้องห้าม (๑) ประกอบมาตรา ๙๘ (๘) กำหนดลักษณะบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเพราะเคยถูกสั่งให้พ้นจากราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจเพราะทุจริตต่อหน้าที่ หรือถือว่ากระทำการทุจริตหรือประพฤติมิชอบในวงราชการ อันจะเป็นเหตุให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลงตามมาตรา ๑๑๑ (๔) ทั้งนี้ เพื่อให้ได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาที่มีความเป็นกลาง สร้างความเชื่อมั่นและยอมรับจากประชาชนว่าจะปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ กฎหมาย และหลักนิติธรรม ซึ่งรวมถึงหลักสุจริตที่เป็นหลักการสำคัญประการหนึ่งภายใต้หลักนิติธรรมด้วย

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๘ บัญญัติว่า “บุคคลผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้ เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ... (๘) เคยถูกสั่งให้พ้นจากราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจเพราะทุจริตต่อหน้าที่หรือถือว่ากระทำการทุจริตหรือประพฤติมิชอบในวงราชการ ...” มาตรา ๑๐๘ บัญญัติว่า “สมาชิกวุฒิสภาต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้ ... ข. ลักษณะต้องห้าม (๑) เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งตามมาตรา ๙๘ (๑) (๒) (๓) (๔) (๕) (๖) (๗) (๘) ...” และมาตรา ๑๑๑ บัญญัติว่า “สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลงเมื่อ ... (๔) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๐๘ ...”

บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๑๑ (๔) เป็นบทบัญญัติว่าด้วยเหตุที่ทำให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลง หากขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๐๘ ซึ่งมาตรา ๑๐๘ ข. ลักษณะต้องห้าม (๑) บัญญัติลักษณะต้องห้ามของผู้ดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาว่าต้องไม่เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา ๙๘ (๘) บัญญัติให้บุคคลที่เคยถูกสั่งให้พ้นจากราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจเพราะทุจริตต่อหน้าที่หรือถือว่ากระทำการทุจริตหรือประพฤติมิชอบในวงราชการ ซึ่งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๘ ข. ลักษณะต้องห้าม (๑) ประกอบมาตรา ๙๘ (๘) มีเจตนารมณ์เพื่อให้บุคคลที่ดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาซึ่งเป็นผู้แทนปวงชนชาวไทย ต้องไม่อยู่ในความผูกมัดแห่งอาณัติมอบหมายแห่งความครอบงำใด ๆ ต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต และยังมีหน้าที่และอำนาจพิจารณาให้ความเห็นชอบบุคคลที่ได้รับคัดเลือกหรือสรรหาเพื่อแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญและผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ สมาชิกวุฒิสภาต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของประเทศและความผาสุกของประชาชน ต้องไม่เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา ๙๘ (๘) ซึ่งบัญญัติให้บุคคลที่เคยถูกสั่งให้พ้นจากราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจเพราะทุจริตต่อหน้าที่

หรือถือว่ากระทำการทุจริตหรือประพฤติมิชอบในวงราชการ สมาชิกวุฒิสภาจึงต้องได้รับการกีดกันรองคุณสมบัติเบื้องต้น เพื่อเป็นหลักประกันว่าบุคคลนั้น ๆ จะปฏิบัติหน้าที่อย่างซื่อสัตย์สุจริต มีความประพฤติและคุณสมบัติเป็นที่ยอมรับและเชื่อถือของสาธารณชน และเมื่อได้รับแต่งตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาแล้ว รัฐธรรมนูญกำหนดมาตรการควบคุมหลังดำรงตำแหน่งเพื่อให้สมาชิกวุฒิสภากระทำการอันทำให้ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามที่มีผลให้สมาชิกภาพสิ้นสุดลง เพื่อให้ได้บุคคลที่มีคุณสมบัติครบถ้วน มีความซื่อสัตย์สุจริต สมควรได้รับความไว้วางใจจากประชาชน

ประเด็นแห่งคดีมีข้อที่ต้องวินิจฉัยก่อนว่า การที่ผู้ถูกร้องได้รับการล้างมลทินตามพระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงครองสิริราชสมบัติครบ ๕๐ ปี พ.ศ. ๒๕๓๙ และพระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมีพระชนมพรรษา ๘๐ พรรษา พ.ศ. ๒๕๕๐ มีผลให้ผู้ถูกร้องเป็นบุคคลผู้มีลักษณะต้องห้ามเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๘ ข. ลักษณะต้องห้าม (๑) ประกอบมาตรา ๙๘ (๘) หรือไม่

เห็นว่า พระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงครองสิริราชสมบัติครบ ๕๐ ปี พ.ศ. ๒๕๓๙ มีความมุ่งหมายให้ผู้ที่ถูกลงโทษทางวินัยของกระทรวง ทบวง กรม หน่วยงานของรัฐ และรัฐวิสาหกิจต่าง ๆ ซึ่งได้รับการลงโทษทางวินัยไปแล้ว และสมควรให้ผู้ถูกสั่งให้ออกจากราชการอันมิใช่เป็นการลงโทษทางวินัยก่อนหรือในวันที่ ๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๓๙ และบรรดาผู้ถูกดำเนินการทางวินัยในกรณีกระทำผิดวินัย ซึ่งผู้บังคับบัญชาพิจารณาสั่งยุติเรื่องหรือดโทษก่อนหรือในวันที่ ๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๓๙ ให้ผู้นั้นไม่ต้องถูกพิจารณาเพิ่มโทษหรือถูกดำเนินการทางวินัยในกรณีนั้น ๆ ต่อไปด้วย ส่วนพระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมีพระชนมพรรษา ๘๐ พรรษา พ.ศ. ๒๕๕๐ มีความมุ่งหมายให้ผู้ที่ถูกลงโทษทางวินัยของกระทรวง ทบวง กรม หน่วยงานของรัฐและรัฐวิสาหกิจต่าง ๆ ซึ่งได้รับการลงโทษทางวินัยไปแล้ว และสมควรให้ผู้ถูกสั่งให้ออกจากราชการอันมิใช่เป็นการลงโทษทางวินัยก่อนหรือในวันที่ ๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๐ และบรรดาผู้ถูกดำเนินการทางวินัยในกรณีกระทำผิดวินัย ซึ่งผู้บังคับบัญชาได้พิจารณาสั่งยุติเรื่องหรือดโทษก่อนหรือในวันที่ ๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๐ ให้ผู้นั้นไม่ต้องถูกพิจารณาเพิ่มโทษหรือถูกดำเนินการทางวินัยในกรณีนั้น ๆ ต่อไปด้วย

การล้างมลทินตามพระราชบัญญัติล้างมลทินทั้งสองฉบับดังกล่าว เป็นการล้างมลทินให้ผู้ที่เคยถูกลงโทษทางวินัยให้เป็นผู้ที่ไม่เคยถูกลงโทษทางวินัยในกรณีความผิดนั้น ๆ อีกต่อไป แต่ไม่มีผลเป็นการลบล้างการกระทำผิดที่ได้กระทำไปแล้ว ซึ่งเป็นเหตุให้ถูกลงโทษทางวินัย หรือลบล้างความประพฤติเสื่อมเสียหรือบกพร่องในศีลธรรมอันดีจากการกระทำ ดังนั้น การล้างมลทินตามพระราชบัญญัติล้างมลทินทั้งสองฉบับดังกล่าวจึงให้ล้างมลทินให้แก่บรรดาผู้ต้องโทษในกรณีความผิดต่าง ๆ โดยให้ถือว่าผู้นั้นมิเคยถูกลงโทษหรือถูกลงโทษทางวินัยเท่านั้น แต่ไม่มีผลเป็นการลบล้างคำพิพากษาหรือคำสั่งลงโทษทางวินัยว่า ได้มีการกระทำความผิดอันเป็นเหตุให้ถูกลงโทษหรือลงโทษด้วย นอกจากนี้ พระราชบัญญัติล้างมลทินทั้งสองฉบับดังกล่าวเป็นกฎหมายที่กำหนดมาตรฐานกลางที่ทุกหน่วยงานของรัฐต้องปฏิบัติ และมีผลต่อกฎหมายอื่น ๆ ในลำดับเดียวกันหรือลำดับศักดิ์ที่ต่ำกว่า แต่การนำพระราชบัญญัติล้างมลทินทั้งสองฉบับดังกล่าวมาบังคับใช้ในทางที่ขัดหรือแย้งต่อบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕ ซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศจะกระทำมิได้ เมื่อรัฐธรรมนูญกำหนดให้บุคคลที่เคยถูกสั่งให้พ้นจากราชการเพราะทุจริตต่อหน้าที่หรือถือว่ากระทำการทุจริตหรือประพฤติมิชอบในวงราชการต้องห้ามเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๘ ข. ลักษณะต้องห้าม (๑) ประกอบมาตรา ๙๘ (๘) เนื่องจากมีเจตนารมณ์ให้บุคคลที่จะมาเป็นสมาชิกวุฒิสภาต้องได้รับการกลั่นกรองคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามเป็นที่ยอมรับและเชื่อถือของสาธารณชน ไม่มีความมัวหมอง เพื่อให้บุคคลที่จะมาดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาทำหน้าที่ด้วยความเป็นกลาง ปราศจากการแทรกแซงทางการเมืองและไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อน จึงเห็นได้ว่า การที่ผู้ถูกร้องได้รับการล้างมลทินตามพระราชบัญญัติล้างมลทินทั้งสองฉบับดังกล่าวย่อมไม่มีผลให้ผู้ถูกร้องไม่เป็นบุคคลผู้มีลักษณะต้องห้ามเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๘ ข. ลักษณะต้องห้าม (๑) ประกอบมาตรา ๙๘ (๘)

เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่า ก่อนที่ผู้ถูกร้องได้รับพระบรมราชโองการแต่งตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาผู้ถูกร้องเคยถูกลงโทษทางวินัยไล่ออกจากราชการฐานประพฤติชั่วอย่างร้ายแรงตามคำสั่งกรมการปกครองที่ ๖๘๙/๒๕๓๙ ลงวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๓๙ กรณีกระทำการเรียกรับเงินจากผู้สมัครสอบคัดเลือกเป็นสมาชิกกองอาสารักษาดินแดนอันเป็นพฤติกรรมในทางทุจริต จึงเป็นผู้ที่เคยถูกสั่งให้พ้นจากราชการเพราะทุจริตต่อหน้าที่ หรือถือว่ากระทำการทุจริตหรือประพฤติมิชอบในวงราชการ เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา และมีลักษณะต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๘ ข. ลักษณะต้องห้าม (๑) ประกอบมาตรา ๙๘ (๘) เป็นเหตุให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๑๑ (๔)

ข้อที่ต้องวินิจฉัยต่อไปมีว่า เมื่อวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๑๑ (๔) ประกอบมาตรา ๑๐๘ ข. ลักษณะต้องห้าม (๑) และมาตรา ๙๘ (๘) แล้ว สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงนับแต่เมื่อใด

เห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๙ บัญญัติว่า ในวาระเริ่มแรก ให้วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกจำนวนสองร้อยห้าสิบคนซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามที่คณะรักษาความสงบแห่งชาติถวายคำแนะนำ โดยในการสรรหาและแต่งตั้งให้ดำเนินการตามหลักเกณฑ์และวิธีการ ดังต่อไปนี้ ... (๔) อายุของวุฒิสภาตามมาตรานี้มีกำหนดห้าปีนับแต่วันที่ มีพระบรมราชโองการแต่งตั้งสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาเริ่มตั้งแต่วันที่ มีพระบรมราชโองการแต่งตั้ง ถ้ามีตำแหน่งว่างลง ให้เลื่อนรายชื่อบุคคลตามลำดับในบัญชีสำรองตาม (๑) (ค) ขึ้นเป็นสมาชิกวุฒิสภาแทน โดยให้ประธานวุฒิสภาเป็นผู้ดำเนินการ และเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ สำหรับสมาชิกวุฒิสภาโดยตำแหน่งเมื่อพ้นจากตำแหน่งที่ดำรงอยู่ในขณะได้รับแต่งตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาก็ให้พ้นจากตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาด้วย และให้ดำเนินการเพื่อแต่งตั้งให้ผู้ดำรงตำแหน่งนั้นเป็นสมาชิกวุฒิสภาโดยตำแหน่งแทน ให้สมาชิกวุฒิสภาที่ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งแทนตำแหน่งที่ว่าง อยู่ในตำแหน่งเท่าอายุของวุฒิสภาที่เหลืออยู่ ... (๒) บัญญัติว่า มิให้นำความในมาตรา ๑๐๘ ข. ลักษณะต้องห้าม (๖) ในส่วนที่เกี่ยวกับการเคยดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีมาใช้บังคับแก่ผู้ดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาซึ่งได้รับสรรหาตาม (๑) (ข) และมีให้นำความในมาตรา ๑๐๘ ข. ลักษณะต้องห้าม (๒) มาตรา ๑๘๔ (๑) และมาตรา ๑๘๕ มาใช้บังคับแก่ผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งให้เป็นสมาชิกวุฒิสภาโดยตำแหน่ง ...

เมื่อผู้ถูกร้องมีลักษณะต้องห้ามดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๘ ข. ลักษณะต้องห้าม (๑) ประกอบมาตรา ๙๘ (๘) เป็นเหตุให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๑๑ (๔) นับแต่วันที่ มีพระบรมราชโองการแต่งตั้ง คือ วันที่ ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๖๒ และเมื่อสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลง ทำให้สมาชิกวุฒิสภาโดยการสรรหาและแต่งตั้งตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๙ (๑) (ข) ว่างลง ซึ่งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๙ (๔) บัญญัติให้เลื่อนรายชื่อบุคคลตามลำดับในบัญชีสำรองตามมาตรา ๒๖๙ (๑) (ค) ขึ้นเป็นสมาชิกวุฒิสภาแทนตำแหน่งที่ว่างลง โดยให้ถือว่าตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาว่างลงในวันที่ศาลรัฐธรรมนูญอ่านคำวินิจฉัยให้แก่คู่กรณีฟังโดยชอบตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๗๖ วรรคหนึ่ง ที่บัญญัติให้คำวินิจฉัยของศาลมีผลในวันอ่าน คือ วันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๖๓

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงวินิจฉัยว่า ผู้ถูกร้องเป็นบุคคลผู้มีลักษณะต้องห้ามเป็นสมาชิกวุฒิสภา ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๘ ข. ลักษณะต้องห้าม (๑) ประกอบมาตรา ๙๘ (๘) เป็นเหตุให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๑๑ (๔) ตั้งแต่วันที่ ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๖๒ และให้ถือว่าวันที่ศาลรัฐธรรมนูญอ่านคำวินิจฉัยให้แก่คู่กรณีฟังเป็นวันที่ตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาว่างลง ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๙ (๔) ประกอบพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๗๖ วรรคหนึ่ง ที่บัญญัติให้คำวินิจฉัยของศาลมีผลในวันอ่าน คือ วันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๖๓

นายวรวิทย์ กังศศิเทียม
ประธานศาลรัฐธรรมนูญ

นายทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายนครินทร์ เมฆไตรรัตน์
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายปัญญา อุดชาชน
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายอุดม สิทธิวิรัชธรรม
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายวิรุฬห์ แสงเทียน
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายจิรนิติ หะวานนท์
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายนภดล เทพพิทักษ์
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ